

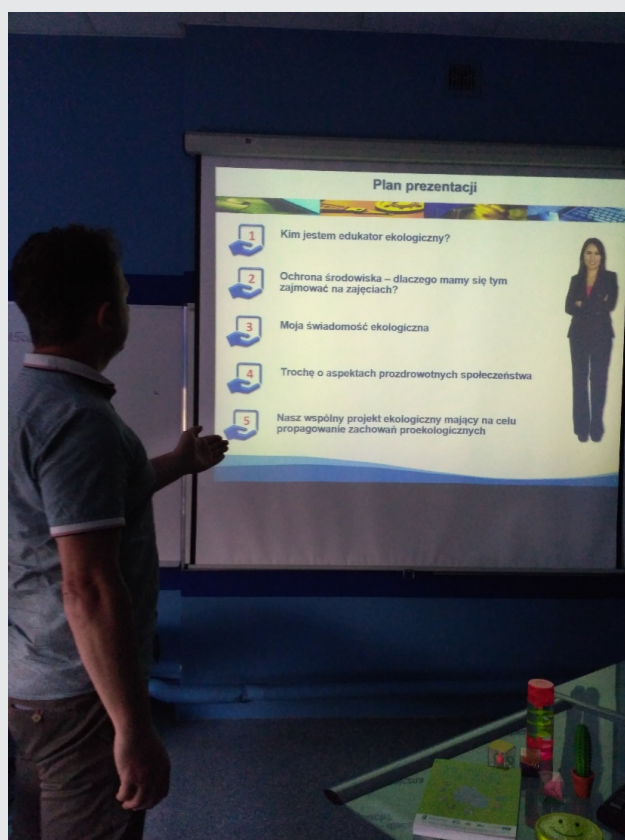
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

**Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie
za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

INFORMACJA O ZAWODZIE

Edukator ekologiczny

(325501)

**Średni personel ochrony środowiska,
medycyny pracy i bhp**

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Edukator ekologiczny

(325501)

**Średni personel ochrony środowiska,
medycyny pracy i bhp**

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Edukator ekologiczny (325501)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [299]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce autorskie wykonane przez zespół ekspercki.

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU	3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności).....	3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu.....	3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD	3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący.....	3
2. OPIS ZAWODU.....	4
2.1. Synteza zawodu	4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania	4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy).....	5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne.....	6
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie.....	8
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji	8
2.7. Zawody pokrewne	9
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE	9
3.1. Zadania zawodowe	9
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie edukacji ekologicznej różnych grup wiekowych z uwzględnieniem bieżących i przyszłych problemów środowiska oraz zrównoważonego rozwoju.....	10
3.3. Kompetencje społeczne.....	13
3.4. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.....	13
3.5. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji.....	14
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO.....	14
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie	14
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu	15
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów	16
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.....	17
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)	17
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE	18
7. SŁOWNIK POJĘĆ	20
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)	20
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)	22

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Edukator ekologiczny 325501

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Doradca ekologiczny.
- Edukator.
- Instruktor edukacji ekologicznej.
- Trener edukacji ekologicznej.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 3257 Physiotherapy technicians and assistants.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja P – Edukacja.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- wyników badań i analiz prowadzonych w projekcie PO KL (2011–2013) „Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców”,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Anna Batorczak – Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- Teresa Czech – Centrum Edukacji Ekologicznej, Radom.
- Magdalena Jackman – PBS sp. z o.o., Sopot.
- Magdalena Makać – PBS sp. z o.o., Sopot.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Małgorzata Domańska-Plichta – PBS sp. z o.o., Sopot.
- Magdalena Jackman – PBS sp. z o.o., Sopot.
- Ryszard Pieńkowski – PBS sp. z o.o., Sopot.
- Sebastian Stefański – PBS sp. z o.o., Sopot.
- Krzysztof Symela – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.
- Małgorzata Szpilska – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.
- Daria Świsulska – PBS sp. z o.o., Sopot.

Recenzenci:

- Joanna Jakubowska-Wójcik – PGW Wody Polskie RZGW, Warszawa.
- Marta Jankowska – Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji, Lublin.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Anna Owsicka – Centrum Edukacji Siódemka, Wiechowice.
- Małgorzata Stanisławczuk – Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Włynkówko.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2018 r.

WAŻNE:

W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Edukator ekologiczny prowadzi działania edukacyjne w zakresie ekologii, upowszechnia wzorce i postawy przyjazne środowisku przyrodniczemu, korzystne dla zrównoważonego rozwoju⁸, zdrowia człowieka oraz doradza w zakresie stosowania działań i rozwiązań służących ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Edukator ekologiczny jest zawodem o charakterze edukacyjno-promocyjnym i doradczym. Celem jego pracy jest podnoszenie poziomu wiedzy oraz kształtowanie umiejętności i odpowiedzialnych postaw służących ochronie środowiska i poszanowaniu przyrody, wdrażaniu zasad zrównoważonego rozwoju i zdrowego stylu życia.

Edukator ekologiczny propaguje zachowania i rozwiązania technologiczne korzystne dla zrównoważonego rozwoju, pozyskując w tym celu odpowiednie informacje o stanie środowiska i uwarunkowaniach prawno-administracyjnych. Doradza w zakresie stosowania działań i rozwiązań służących ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi. Promuje postawy proekologiczne i prozdrowotne w różnych grupach wiekowych, społecznych i zawodowych za pomocą różnych form edukacji oraz mediów, m.in. prasy lokalnej i ogólnopolskiej, stron internetowych i internetowych mediów społecznościowych oraz telewizji. Inicjuje i wspiera działania podejmowane przez społeczności lokalne w zakresie ochrony środowiska. Edukator ekologiczny wspiera procesy społecznego udziału w ochronie środowiska i inicjuje działania społeczności lokalnych. Może dodatkowo pozyskiwać środki na finansowanie działań edukacyjnych.

Sposoby wykonywania pracy

Edukator ekologiczny wykonuje pracę w relacjach człowiek – człowiek oraz człowiek – dane. Praca edukatora ekologicznego polega m.in. na:

- gromadzeniu i analizowaniu danych na temat stanu środowiska, polityki krajowej oraz prowadzonych społecznych działań proekologicznych,
- planowaniu, prowadzeniu i koordynowaniu działań edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
- przygotowywaniu programów (w tym autorskich) mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej i prozdrowotnej społeczeństwa,
- prowadzeniu doradztwa w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej i prozdrowotnej,

- inicjowaniu i prowadzeniu projektów ekologicznych mających na celu propagowanie zachowań proekologicznych.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2. Kompetencja zawodowa.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Miejszem pracy w zawodzie **edukator ekologiczny** są najczęściej:

- sale dydaktyczne, klimatyzowane lub wentylowane, dobrze oświetlone, znajdujące się w instytucjach prowadzących edukację ekologiczną², m.in. centra edukacji ekologicznej¹, placówki oświatowe, fundacje, stowarzyszenia i instytucje działające na rzecz środowiska, biblioteki miejskie, gminne i osiedlowe, świetlice szkolne, domy kultury itp.,
- pomieszczenia biurowe, zazwyczaj klimatyzowane, dobrze oświetlone oraz wyposażone w sprzęt biurowy, znajdujące się m.in. w działach ochrony środowiska przedsiębiorstw przemysłowych, ośrodkach badawczo-rozwojowych zajmujących się ochroną środowiska, urzędach miast i gmin, stacjach sanitarno-epidemiologicznych.

Edukator ekologiczny pracuje także w terenie, w takich miejscach jak:

- obszary cenne przyrodniczo,
- obiekty masowej turystyki, w tym na terenowych ścieżkach dydaktycznych⁵ i w obiektach zielonych szkół⁷,
- obszary rolnictwa ekologicznego,
- przestrzenie publiczne, np. parki miejskie, miejsca imprez masowych, galerie handlowe, itp.

Część pracy związana m.in. z przygotowaniem materiałów dydaktycznych i popularyzatorskich wykonywana jest w pozycji siedzącej, przed ekranem komputera. Praca w terenie wykonywana jest zwykle w trybie stojąco-chodzącym, w zmiennych warunkach środowiskowych.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Edukator ekologiczny w swojej pracy zawodowej wykorzystuje m.in.:

- komputer lub laptop z dostępem do internetu,
- pakiet oprogramowania biurowego,
- multimedialne pomoce dydaktyczne, np. rzutnik multimedialny, tablet,
- pomoce dydaktyczne do prowadzenia badań terenowych (np. oznaczania PH gleby),
- klucze do oznaczania³ gatunków roślin i zwierząt,
- lornetkę,
- mikroskop.

Edukator ekologiczny w celach dydaktycznych wykorzystuje dostępne zasoby przyrody⁶ ożywionej i nieożywionej znajdujące się w pracowni lub w terenie.

Organizacja pracy

Edukator ekologiczny w zależności od miejsca pracy, wykonywanych zadań zawodowych i liczby osób zatrudnionych w miejscu pracy może pracować indywidualnie lub w zespole pod nadzorem przełożonego. W przypadku zatrudnienia m.in. w ośrodkach badawczo-rozwojowych zajmujących się ochroną środowiska, urzędach miast i gmin, stacjach sanitarno-epidemiologicznych, dużych przedsiębiorstwach, w instytucjach sektora publicznego lub placówkach oświatowych, edukator

ekologiczny kontaktuje się z innymi komórkami organizacyjnymi w celu pozyskania informacji niezbędnych do planowania i koordynowania działań w zakresie edukacji ekologicznej. Czas pracy edukatora ekologicznego jest regulowany najczęściej grafiką zajęć lub określany na podstawie powierzonych zadań i zależy od ustaleń przyjętych w miejscu zatrudnienia. Zajęcia szkoleniowe i organizowane wyjazdy w terenie mogą przebiegać w różnych godzinach, zarówno w dni robocze, jak i w soboty i niedziele.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Edukator ekologiczny może być narażony m.in. na:

- podwyższony poziom stresu związany z pracą w relacji człowiek – człowiek,
- obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego ze względu na pozostawanie dłuższy czas w wymuszonej pozycji ciała,
- niewłaściwe warunki mikroklimatyczne dotyczące oświetlenia, wilgotności i temperatury,
- choroby narządu głosu związane z jego nadmiernym obciążeniem,
- możliwość urazów ciała w wyniku upadku, poślizgnięcia podczas pracy w terenie (np. w lasach, parkach itp.),
- zagrożenia ze strony owadów i zwierząt (np. ukąszenia owadów, żmii itp.) podczas pracy w terenie.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **edukatora ekologicznego** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych

- sprawność narządu głosu,
- sprawność układu kostno-stawowego,
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność narządu słuchu,
- ogólna wydolność fizyczna;

w kategorii sprawności sensomotorycznych

- ostrość słuchu,
- ostrość wzroku,
- rozróżnianie barw,
- widzenie stereoskopowe (widzenie głębi umożliwiające ocenę odległości),
- widzenie o zmroku,
- zmysł równowagi,
- czucie dotykowe,
- powonienie,
- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- szybki refleks,
- spostrzegawczość,
- zręczność rąk,
- zręczność palców,
- brak lęku przed wysokością;

w kategorii sprawności i zdolności

- zdolność koncentracji uwagi,
- podzielność uwagi,
- dobra pamięć,
- rozumowanie logiczne,

- łatwość wypowiedzania się w mowie i w piśmie,
- zdolność do przestrzegania reguł, przepisów i standardów,
- zdolność nawiązywania kontaktu z ludźmi,
- współdziałanie i współpraca w zespole (grupie),
- umiejętność analitycznego myślenia i podejmowania trafnych decyzji,
- uzdolnienia kierownicze i organizacyjne;

w kategorii cech osobowościowych

- asertywność,
- dbałość o jakość pracy,
- dokładność,
- odporność na działanie pod presją czasu,
- punktualność,
- gotowość do tworzenia i podtrzymywania sieci kontaktów z klientami,
- komunikatywność,
- kontrolowanie własnych emocji,
- operatywność i skuteczność,
- wychodzenie z własną inicjatywą,
- wysoka kultura osobista,
- gotowość do pracy w różnych warunkach środowiskowych,
- gotowość do ustawicznego uczenia się,
- gotowość do dzielenia się wiedzą.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach: 3.3. Kompetencje społeczne; 3.4. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Ze względu na wydatek energetyczny praca w zawodzie **edukator ekologiczny** zaliczana jest do prac lekkich. Występuje w niej również obciążenie umysłowe, związane np. z pracą z ludźmi, odpowiedzialnością za rzetelność przekazywanej wiedzy i analizowaniem danych dotyczących środowiska.

Przeciwskazaniami do pracy w zawodzie edukator ekologiczny są m.in.:

- wszelkie dysfunkcje, które mogłyby ograniczyć możliwość swobodnego porozumiewania się, np. schorzenia strun głosowych, słaba ekspresja werbalna i wady wymowy,
- wady i dysfunkcje narządu wzroku znacznego stopnia, które nie mogą być skorygowane szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi,
- dysfunkcje narządu słuchu znacznego stopnia, które nie mogą być skorygowane aparatem słuchowym,
- choroby o podłożu psychicznym uniemożliwiające pracę z ludźmi,
- niepełnosprawność intelektualna,
- znaczne upośledzenia narządów ruchu uniemożliwiające wykonywanie pracy w terenie.

WAŻNE:

O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Obecnie (2018 r.) do podjęcia pracy w zawodzie **edukator ekologiczny** wymagane jest co najmniej wykształcenie średnie ogólnokształcące lub średnie zawodowe w zawodach szkolnych pokrewnych z obszaru kształcenia rolniczo-leśnego z ochroną środowiska.

Pracodawcy preferują osoby z wykształceniem wyższym I i/lub II stopnia na kierunkach związanych z ochroną środowiska np. inżynieria ekologiczna, ochrona przyrody, ochrona środowiska.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Podjęcie pracy w zawodzie **edukator ekologiczny** ułatwia posiadanie:

- dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie szkolnym pokrewnym technik ochrony środowiska,
- świadectwa potwierdzającego kwalifikację RL.08 Ocena stanu środowiska oraz RL.09 Planowanie i realizacja zadań związanych z ochroną środowiska, w zawodzie szkolnym pokrewnym technik ochrony środowiska,
- dyplomu ukończenia studiów I lub II stopnia na kierunku np.: inżynieria ekologiczna, ochrona przyrody, ochrona środowiska itp.

Dodatkowymi atutami przy zatrudnieniu edukatora ekologicznego są m.in.:

- suplementy Europass do dyplomu (w języku polskim i angielskim), wydawane na prośbę zainteresowanego przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne,
- suplementy do dyplomu dla absolwentów szkół wyższych – Europass (w języku polskim i angielskim), wydawane na prośbę zainteresowanego przez szkoły wyższe razem z dyplomem ukończenia studiów,
- świadectwo ukończenia studiów podyplomowych np. w zakresie przygotowania pedagogicznego,
- certyfikat potwierdzający znajomość języka angielskiego w stopniu średniozaawansowanym (minimum poziom B2), tj. udokumentowanie posiadania umiejętności swobodnego komunikowania się z rodzimymi użytkownikami danego języka obcego,
- prawo jazdy kat B.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Awans zawodowy **edukatora ekologicznego** zależy od wielkości i rodzaju instytucji, w której jest zatrudniony. Pracownik w zawodzie edukator ekologiczny ma możliwość m.in.:

- rozpocząć pracę od stanowiska stażysty / praktykanta i wykonywać zadania wspomagające pracę samodzielnego pracownika i/lub zespołu do spraw edukacji ekologicznej oraz zagadnień związanych z ochroną środowiska,
- wraz z nabyciem doświadczenia zawodowego awansować na stanowisko młodszego specjalisty do spraw edukacji ekologicznej oraz zagadnień związanych z ochroną środowiska,
- po nabyciu dalszego doświadczenia zawodowego awansować na stanowisko specjalisty np. krajowych i/lub regionalnych komisji do spraw ocen oddziaływania na środowisko, zespołów opracowujących strategię i plany rozwoju jednostek samorządowych, regionalnych programów operacyjnych, planów zagospodarowania przestrzennego,

- przy posiadaniu zdolności i umiejętności organizacyjnych, umiejętności pracy z ludźmi – awansować na stanowisko kierownicze, np. kierownika projektu lub zespołu, konsultanta lub egzaminatora oraz kierownika własnej placówki edukacyjnej,
- po zdobyciu doświadczenia zawodowego ubiegać się o sprawowanie funkcji eksperta recenzującego wnioski do instytucji udzielających dotacji lub członka zespołów i komisji eksperckich do spraw ochrony środowiska.

Możliwości potwierdzania kompetencji

Obecnie (2018 r.) w zawodzie **edukator ekologiczny** nie ma możliwości potwierdzania kompetencji zawodowych w systemie edukacji formalnej i pozaformalnej.

Okręgowe Komisje Egzaminacyjne oferują możliwość potwierdzania kompetencji zawodowych przydatnych w zawodzie edukator ekologiczny, wchodzących w skład zawodu szkolnego (pokrewnego) technik ochrony środowiska, w zakresie kwalifikacji RL.08 Ocena stanu środowiska oraz RL.09 Planowanie i realizacja zadań związanych z ochroną środowiska.

Uczelnie wyższe:

- poprzez wydanie dyplomu ukończenia studiów I lub II stopnia potwierdzają nabycie odpowiednio tytułu licencjata lub magistra na kierunku np.: inżynieria ekologiczna, ochrona przyrody, ochrona środowiska,
- wydają świadectwo ukończenia studiów podyplomowych np. w zakresie przygotowania pedagogicznego lub doradztwa zawodowego.

Edukator ekologiczny potwierdza swoje kompetencje uczestnicząc w szkoleniach i kursach wewnętrznych oraz zewnętrznych, organizowanych przez instytucje szkoleniowe i organizacje branżowe.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl> oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **edukator ekologiczny**, może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Ekolog	213302
Specjalista ochrony środowiska	213303
Specjalista do spraw szkoleń	242403
Inspektor ochrony środowiska	325504
Strażnik ochrony przyrody / środowiska	325507
Technik analizy i monitoringu środowiska	325508
Technik ochrony środowiska ⁵	325511

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **edukator ekologiczny** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

- Z1 Pozyskiwanie informacji o stanie środowiska, ekologicznych działaniach społecznych oraz stosowanych technologiach z uwzględnieniem polityki ekologicznej państwa i oczekiwań społecznych.

- Z2 Planowanie, prowadzenie i koordynowanie działań w zakresie edukacji ekologicznej.
- Z3 Opracowywanie autorskich programów szkoleń, projektów, przedsięwzięć i innych form działań edukacyjnych oraz niezbędnych do ich przeprowadzenia materiałów dydaktycznych.
- Z4 Prowadzenie poradnictwa w zakresie edukacji ekologicznej oraz w działalności akcyjnej.
- Z5 Rozpowszechnianie tematycznych informacji i materiałów dydaktycznych oraz wspieranie procesu społecznego udziału w ochronie środowiska.
- Z6 Prowadzenie dokumentacji i oceny podejmowanych działań edukacyjnych.
- Z7 Pozyskiwanie środków na edukację ekologiczną.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie edukacji ekologicznej różnych grup wiekowych z uwzględnieniem bieżących i przyszłych problemów środowiska oraz zrównoważonego rozwoju

Kompetencja zawodowa Kz1: Prowadzenie edukacji ekologicznej różnych grup wiekowych z uwzględnieniem bieżących i przyszłych problemów środowiska oraz zrównoważonego rozwoju obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6, Z7, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Pozyskiwanie informacji o stanie środowiska, ekologicznych działaniach społecznych oraz stosowanych technologiach z uwzględnieniem polityki ekologicznej państwa i oczekiwań społecznych	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Podstawowe zagadnienia dotyczące interdyscyplinarnej wiedzy ogólnej z zakresu dziedzin przyrodniczych i technicznych, przepisów prawnych z tych dziedzin, nauk o środowisku w aspekcie zrównoważonego rozwoju; • Źródła pozyskiwania informacji o środowisku przyrodniczym, zrównoważonym rozwoju, aktach prawnych i rozwiązaniach technologicznych; • Procesy społeczne i związane z nimi działania proekologiczne; • Skutki działalności gospodarczej człowieka oraz jej wpływ na stan środowiska; • Zasady prowadzenia obserwacji terenowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosować podstawowe zagadnienia dotyczące interdyscyplinarnej wiedzy ogólnej z zakresu dziedzin przyrodniczych i technicznych, przepisów prawnych z tych dziedzin, nauk o środowisku w aspekcie zrównoważonego rozwoju; • Pozyskiwać informacje o stanie środowiska, zrównoważonym rozwoju, aktach prawnych i rozwiązaniach technologicznych, z dostępnych źródeł; • Wskazywać związki między elementami oraz czynnikami środowiskowymi i człowiekiem; • Przewidywać skutki ingerencji człowieka w środowisko przyrodnicze; • Prowadzić obserwacje terenowe zgodnie z zasadami.

Z2 Planowanie, prowadzenie i koordynowanie działań w zakresie edukacji ekologicznej	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> • Zasady i przepisy BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska podczas planowania, prowadzenia i koordynowania działań w zakresie edukacji ekologicznej; • Pojęcia, teorie, zależności z zakresu edukacji ekologicznej; • Aktywizujące metody i formy pracy oraz rodzaje środków i materiałów dydaktycznych; • Zasady sztuki prezentacji z wykorzystaniem urządzeń multimedialnych; 	<ul style="list-style-type: none"> • Przestrzegać zasad i przepisów BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska podczas planowania, prowadzenia i koordynowania działań w zakresie edukacji ekologicznej; • Stosować pojęcia, teorie, zależności z zakresu edukacji ekologicznej podczas prowadzonych działań edukacyjnych dla zróżnicowanych grup słuchaczy; • Planować i projektować działania edukacyjne i materiały dydaktyczne o tematyce ekologicznej

<ul style="list-style-type: none"> Zasady organizacji pracy dydaktycznej. 	<p>(np. konspekty, scenariusze, plany i harmonogramy zajęć);</p> <ul style="list-style-type: none"> Dobierać tematykę i treści, materiały dydaktyczne oraz aktywizujące metody i techniki szkolenia do odbiorców; Aktywizować słuchaczy oraz skutecznie się z nimi komunikować w kierunku podejmowania indywidualnych i społecznych działań proekologicznych; Prezentować rzetelną, obiektywną wiedzę w sposób atrakcyjny i zrozumiały dla odbiorców; Przestrzegać zasad sztuki prezentacji z wykorzystaniem urządzeń multimedialnych.
--	--

Z3 Opracowywanie autorskich programów szkoleń, projektów, przedsięwzięć i innych form działań edukacyjnych oraz niezbędnych do ich przeprowadzenia materiałów dydaktycznych

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Źródła informacji o pomocach dydaktycznych i innych programach edukacyjnych; Zasady tworzenia programów, projektów i innych form działań edukacyjnych; Zasady projektowania i wykonywania nowoczesnych pomocy dydaktycznych dla słuchaczy. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyszukiwać informacje z różnych źródeł informacji o pomocach dydaktycznych i innych programach edukacyjnych i łączyć je w całościowy przekaz; Opracowywać autorskie programy, projekty i inne materiały edukacyjne do różnych form przedsięwzięć edukacyjnych, zgodnie z zasadami ich tworzenia; Opracowywać samodzielnie niezbędne pomoce dydaktyczne (np. tablice informacyjne, modele alternatywnych źródeł energii, gry dydaktyczne, karty pracy, prezentacje multimedialne itp.).

Z4 Prowadzenie poradnictwa w zakresie edukacji ekologicznej oraz w działalności akcyjnej

WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Metody, zasady i formy skutecznej <u>komunikacji społecznej</u>⁴; Zasady organizowania i prowadzenia proekologicznych kampanii społecznych; Sposoby popularyzacji edukacji ekologicznej oraz poradnictwa w tym zakresie; Sztukę prezentacji oraz rodzaje środków i materiałów dydaktycznych z wykorzystaniem urządzeń multimedialnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzegać zasad komunikacji społecznej w zakresie edukacji ekologicznej oraz w działalności akcyjnej; Dobierać metody i formy skutecznej komunikacji społecznej; Organizować i prowadzić społeczne kampanie proekologiczne zgodnie z zasadami; Prezentować wiedzę z zakresu edukacji ekologicznej w formie atrakcyjnej i dostępnej dla odbiorcy; Posługiwać się urządzeniami multimedialnymi i technologią informatyczną w popularyzacji edukacji ekologicznej oraz prowadzeniu poradnictwa w tym zakresie; Aktywizować słuchaczy oraz mobilizować ich do podejmowania działań proekologicznych; Stosować zasady skutecznego komunikowania się z odbiorcami.

Z5 Rozpowszechnianie tematycznych informacji i materiałów dydaktycznych oraz wspieranie procesu społecznego udziału w ochronie środowiska	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Narzędzia i formy upowszechniania materiałów dydaktycznych oraz informacji o edukacji ekologicznej; Zasady nawiązywania współpracy z partnerami społecznymi w celu wspierania ich udziału w ochronie środowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> Dobierać odpowiednie formy i narzędzia upowszechniania działań dotyczących edukacji ekologicznej; Nawiązywać współpracę z partnerami społecznymi zgodnie z zasadami, w celu upowszechniania działań z edukacji ekologicznej; Prowadzić negocjacje z partnerami w zakresie organizowanych i prowadzonych działań upowszechniających edukację i ich udziału w ochronie środowiska.
Z6 Prowadzenie dokumentacji i oceny podejmowanych działań edukacyjnych	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Zasady i cel prowadzenia dokumentacji podejmowanych działań z zakresu edukacji ekologicznej; Cel prowadzenia oceny podejmowanych działań edukacyjnych z zakresu edukacji ekologicznej; Metody i narzędzia badawcze służące zbieraniu informacji zwrotnych o jakości prowadzonych działań z zakresu edukacji ekologicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzegać zasad prowadzenia dokumentacji podejmowanych działań z zakresu edukacji ekologicznej; Prowadzić dokumentację związaną z wykonywanym zawodem edukatora ekologicznego; Określać cel prowadzenia dokumentacji podejmowanych działań z zakresu edukacji ekologicznej; Określać cel prowadzenia oceny podejmowanych działań z zakresu edukacji ekologicznej; Dobierać metody i narzędzia badawcze służące zbieraniu informacji zwrotnych o jakości prowadzonych działań z edukacji ekologicznej; Oceniać prowadzone działania z edukacji ekologicznej pod kątem skuteczności, realizacji zamierzonych celów oraz wniosków na przyszłość.
Z7 Pozyskiwanie środków na edukację ekologiczną	
WIEDZA – zna i rozumie:	UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:
<ul style="list-style-type: none"> Programy, fundusze publiczne, krajowe i zagraniczne oraz inne źródła finansowania edukacji ekologicznej; Zasady przygotowania wniosków o dofinansowanie działań na edukację ekologiczną. 	<ul style="list-style-type: none"> Identyfikować i wskazywać możliwości finansowania edukacji ekologicznej z różnych źródeł w celu przygotowania wniosków o dofinansowanie; Wypełniać wnioski o dofinansowanie, w tym sporządzać harmonogramy i kosztorysy działań oraz obsługiwać generatory wniosków o dofinansowanie.

3.3. Kompetencje społeczne

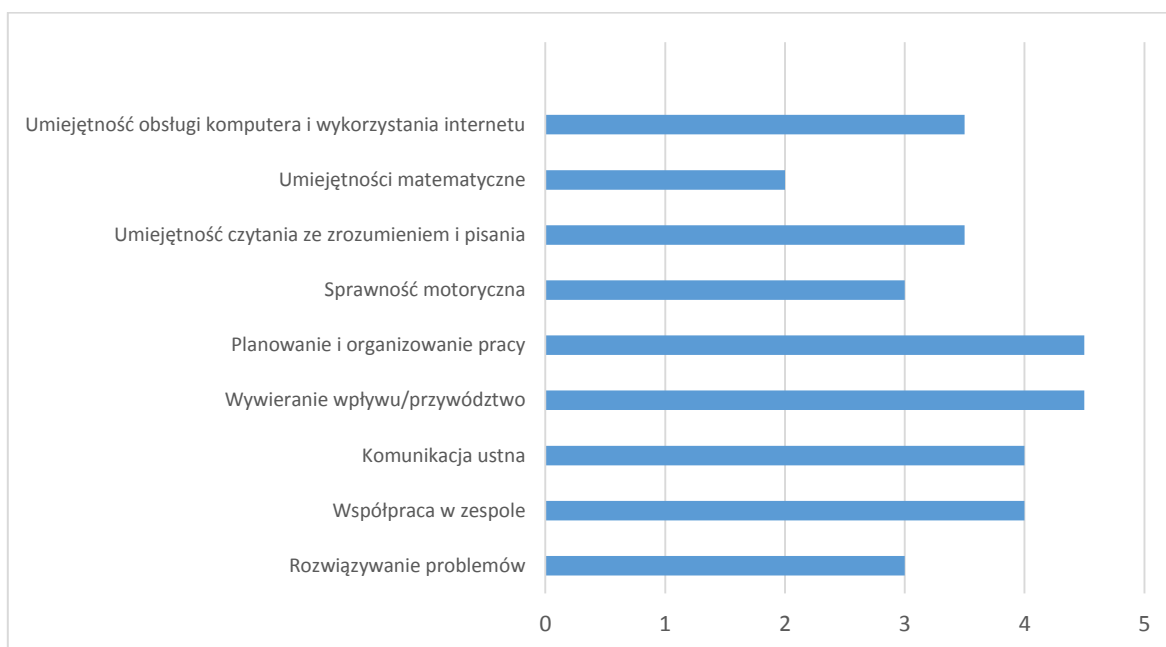
Pracownik w zawodzie **edukator ekologiczny** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

W szczególności pracownik jest gotów do:

- Ponoszenia odpowiedzialności za skutki podejmowanych działań związanych z wykonywaniem zadań o charakterze edukacyjno-promocyjnym i doradczym w zakresie edukacji ekologicznej oraz zagadnień związanych z ochroną środowiska.
- Postępowania zgodnie z zasadami etyki zawodowej w zakresie prowadzonej działalności o charakterze edukacyjno-promocyjnym i doradczym w obszarze edukacji ekologicznej oraz zagadnień związanych z ochroną środowiska.
- Podnoszenia swoich kompetencji i aktualizowania wiedzy z zakresu ochrony środowiska do aktualnych zmian w środowisku, związanych m.in. ze zmieniającymi się przepisami prawa w tym obszarze.
- Oceniania i weryfikowania jakości swoich działań wykonywanych w zakresie prowadzenia działalności o charakterze edukacyjno-promocyjnym i doradczym w obszarze edukacji ekologicznej oraz zagadnień związanych z ochroną środowiska.
- Oceniania zagrożenia zdrowia oraz życia i podejmowania działań adekwatnych do stopnia zagrożenia.
- Funkcjonowania samodzielnie lub w zespole w różnych miejscach i na stanowiskach pracy właściwych dla obszaru edukacji ekologicznej.

3.4. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego ważność kompetencji kluczowych dla zawodu **edukator ekologiczny**.

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **edukator ekologiczny**

Uwaga:

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.5. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **edukator ekologiczny** nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisu kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: <https://www.kwalifikacje.gov.pl>
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Edukator ekologiczny może pracować w instytucjach zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego, m.in. w:

- centrach edukacji ekologicznej,
- ośrodkach dydaktycznych,
- wydzielonych komórkach urzędów miast i gmin,
- stowarzyszeniach i instytucjach działających na rzecz środowiska, takich jak np. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), Lasy Państwowe, Parki Narodowe i Krajobrazowe,
- działach ochrony środowiska przedsiębiorstw przemysłowych,
- ośrodkach badawczo-rozwojowych zajmujących się ochroną środowiska,
- stacjach sanitarno-epidemiologicznych,
- jednostkach doradztwa rolniczego,
- organizacjach odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- organizacjach odzysku opakowań.

W badaniu Barometr zawodów 2018, edukator ekologiczny został przyporządkowany do grupy zawodów pracownicy ds. ochrony środowiska i BHP. W 2018 roku zawody wchodzące w skład tej grupy zostały zaliczone do zawodów zrównoważonych w Polsce, czyli takich, w których liczba wolnych miejsc pracy jest zbliżona do liczby osób zainteresowanych podjęciem pracy i spełniających wymagania pracodawców.

WAŻNE:

Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bazie Ofert Pracy:**
<http://oferty.praca.gov.pl>

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:

Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:

<http://mz.praca.gov.pl>

<https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe>

Barometr zawodów: <https://barometr.zawodow.pl>

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:

Mazowieckie – <http://obserwatorium.mazowsze.pl>

Małopolskie – <https://www.obserwatorium.malopolska.pl>

Lubelskie – <http://lorp.wup.lublin.pl>

Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – <http://obserwatorium.wup.lodz.pl>
Pomorskie – <http://www.porp.pl>
Opolskie – <http://www.obserwatorium.opole.pl>
Wielkopolskie – <http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl>
Zachodniopomorskie – <https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-ryнку-pracy>
Podlaskie – <http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl>
Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:
<http://zielonalinia.gov.pl>
Portal Prognozowanie Zatrudnienia:
www.prognozowaniezatrudnienia.pl
Portal EU Skills Panorama:
<http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en>
Europejski portal mobilności zawodowej EURES:
<https://eures.praca.gov.pl>
<https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (2018 r.) w ramach systemu kształcenia zawodowego w Polsce nie przygotowuje się kandydatów do pracy w zawodzie **edukator ekologiczny**.

Kompetencje przydatne do wykonywania zawodu edukator ekologiczny można uzyskać, podejmując:

- kształcenie w technikum w zawodzie szkolnym pokrewnym technik ochrony środowiska,
- szkolenie w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych, w zakresie kwalifikacji RL.08 Ocena stanu środowiska lub RL.09 Planowanie i realizacja zadań związanych z ochroną środowiska,
- studia I i/lub II stopnia na uczelni wyższej np. na kierunku: inżynieria ekologiczna, ochrona przyrody, ochrona środowiska.

Kształcenie w zakresie kwalifikacyjnych kursów zawodowych (dla dorosłych) mogą prowadzić:

- publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe,
- niepubliczne szkoły posiadające uprawnienia szkół publicznych, prowadzące kształcenie zawodowe,
- publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego,
- instytucje rynku pracy prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową,
- podmioty prowadzące działalność oświatową na podstawie ustawy Prawo przedsiębiorców.

Kwalifikacje RL.08 oraz RL.09 potwierdzają (również w trybie eksternistycznym) Okręgowe Komisje Egzaminacyjne.

Osoby posiadające wykształcenie wyższe I lub II stopnia, niezależnie od kierunku, mogą skorzystać z oferowanych przez uczelnie wyższe studiów podyplomowych m.in. w zakresie przygotowania pedagogicznego lub doradztwa zawodowego.

Szkolenie

Szkolenia w zawodzie **edukator ekologiczny** oferowane są zwykle przez instytucje i organizacje pozarządowe w ramach realizacji projektów z zakresu edukacji ekologicznej i edukacji dla zrównoważonego rozwoju. Często są one dofinansowane ze środków krajowych, unijnych lub z sektora prywatnego.

Przykładowa tematyka szkoleń może dotyczyć:

- zagadnień zrównoważonego rozwoju,
- ochrony roślin i zwierząt,
- usług ekosystemowych,
- działań na rzecz budowy społecznej świadomości ekologicznej,
- zagadnień związanych z rolnictwem ekologicznym.

Organizatorzy tych szkoleń poświadczają uzyskane przez uczestników kompetencje stosownymi certyfikatami/zaświadczeniami.

WAŻNE:

Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:

Szkolnictwo wyższe:

www.wybierzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne>

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod>

<https://zrp.pl>

Szkolenia zawodowe:

Rejestr Instytucji Szkoleniowych – <http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris>

Baza Usług Rozwojowych – <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl>

Inne źródła danych:

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – <https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl>

Bilans Kapitału Ludzkiego – <https://bkl.parp.gov.pl>

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – <http://www.frse.org.pl>, <http://europass.org.pl>

Learning Opportunities and Qualifications in Europe – <https://ec.europa.eu/ploteus>

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Obecnie (2018 r.) wynagrodzenie osób pracujących w zawodzie **edukator ekologiczny** jest bardzo zróżnicowane i zależy od miejsca zatrudnienia oraz zasad wynagradzania (zatrudnienie na etacie lub stawka godzinowa).

Poziom wynagrodzeń kształtuje się przy tym ramowo w sposób następujący:

- w przypadku stanowisk z niższym poziomem wymagań (np. młodszy specjalista, specjalista) w przedziale od 2500 zł do 3500 zł brutto miesięcznie,
- na stanowiskach wymagających wyższych kompetencji oraz dużego doświadczenia zawodowego (np. kierownik zespołu, projektu) mieści się z reguły w przedziale od 3500 zł do 8000 zł brutto miesięcznie.

W przypadku prowadzonych działań edukacyjnych (wykład, ćwiczenia w grupach, zajęcia stacjonarne i/lub terenowe) na podstawie zrealizowanej liczby godzin, stawka za godzinę kształtuje się w przedziale od 120 do 350 zł brutto.

Na poziom wynagrodzenia edukatora ekologicznego ma wpływ m.in.:

- staż pracy,
- poziom wykształcenia,
- znajomość języków obcych,
- rodzaj pracodawcy i rodzaj umowy (np. umowa o pracę, stawka godzinowa),
- wielkość firmy,
- szczegółowy zakres zadań,
- region Polski.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:

Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy>

Przykładowe portale informujące o zarobkach:

<https://wynagrodzenia.pl/gus>

<https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczeblach>

<https://sedlak.pl/raporty-placowe>

<https://zarobki.pracuj.pl>

<https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen>

<https://www.kariera.pl/wynagrodzenia>

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **edukator ekologiczny** możliwe jest zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami.

Warunkiem niezbędnym do zatrudnienia osób niepełnosprawnych w tym zawodzie jest identyfikacja indywidualnych barier, dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- słabo słyszających (03-L), gdy stosują aparaty słuchowe umożliwiające swobodną komunikację,
- z dysfunkcją narządu wzroku (04-O), jeśli posiadana wada jest skorygowana odpowiednimi szkłami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi, które zapewnią ostrość widzenia,
- z niewielką dysfunkcją narządu ruchu (05-R), która nie wyklucza stania i chodzenia, w tym samodzielnego przemieszczania się po zróżnicowanym terenie,
- z innymi dysfunkcjami związanymi z chorobami endokrynologicznymi, metabolicznymi, zaburzeniami enzymatycznymi (11-I), które nie przeszkadzają w organizacji i prowadzeniu edukacji ekologicznej stacjonarnej i terenowej.

WAŻNE:

Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020”. W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2018 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:

<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation>
- **Umiejętności/Kompetencje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/skill>
- **Kwalifikacje:** <https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification>

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.10.2018 r.

- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 996, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 986, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1492).
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1466, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1951, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1269, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz. U. poz. 829).
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 150, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 992, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1054, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 296).
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 954, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1614).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2134, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1152, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1471, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie dokumentów wydawanych w związku z przebiegiem lub ukończeniem studiów podyplomowych i kształcenia specjalistycznego (Dz. U. poz. 1791).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. poz. 1675).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 2294).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz. U. poz. 1663).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 860, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. poz. 622, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).

Literatura branżowa:

- Batorczak A.: Edukacja dla zrównoważonego rozwoju w Polsce i Wielkiej Brytanii. Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2013.
- Borys T.: Edukacja dla zrównoważonego rozwoju. Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych, 2010.
- Europejska Komisja Gospodarcza ONZ: Strategia Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju. Ministerstwo Środowiska, 2008.
- Gajuś–Lankamer E., Wójcik A. M.: Edukacja dla zrównoważonego rozwoju. Poradnik dla Studentów i nauczycieli. UMCS, Lublin 2008.
- Kalinowska A., Lenart W.: Wybrane zagadnienia z ekologii i ochrony środowiska. Teoria i praktyka zrównoważonego rozwoju. Wybór wykładów z lat 2004-2007. Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym, 2007.
- Tuszyńska L.: Diagnoza stanu edukacji środowiskowych społeczności lokalnych w wybranych regionach Polski. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2010.
- Tuszyńska L.: Edukacja środowiskowa w społeczeństwie wiedzy. Uniwersytet Warszawski, 2010.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.10.2018]:

- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: <ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl>
- Czasopismo branżowe EKO i MY Poradnik ekologiczny: <http://ekoimy.most.org.pl>
- Czasopismo branżowe Edukacja biologiczna i środowiskowa: <http://ebis.ibe.edu.pl>
- Ekspertyza dotycząca edukacji dla zrównoważonego rozwoju w Polsce: <https://www.gov.pl/web/srodowisko/badania-dotyczace-edukacji-dla-zrownowazonego-rozwoju>
- Informator o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie (kształcenie według podstawy programowej z 2017 r.) Technik ochrony środowiska 325511: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/325511.pdf
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚGW) <http://www.nfosigw.gov.pl>
- Portal Asystent BHP: <https://asystentbhp.pl>
- Projekt Zintegrowany System Kwalifikacji: <http://kwalifikacje.edu.pl>
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: <http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus>
- Wyszukiwarka opisów zawodów: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.
Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiające porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.

Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.
Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, częściowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji – wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.
Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: <ul style="list-style-type: none"> – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).

Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.
Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	Centrum edukacji ekologicznej	Placówka, która prowadzi działania edukacyjne na rzecz kształtowania postaw proekologicznych, realizuje programy skierowane do uczniów i nauczycieli we wdrażaniu edukacji ekologicznej w środowisku szkolnym, prowadzi społeczne kampanie edukacyjne.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://ekoedu.com.pl/aktualnosc/centrum-edukacji-ekologicznej-w-radomiu-2 [dostęp: 31.10.2018]
2	Edukacja ekologiczna	Koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem myśleć globalnie – działać lokalnie. Edukacja ekologiczna definiowana jest także jako psychologiczno-pedagogiczny proces oddziaływania na człowieka w celu kształtowania jego świadomości ekologicznej.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://ekologia.ceo.org.pl/definicja-edukacji-ekologicznej [dostęp: 31.10.2018]
3	Klucze do oznaczania	Przewodniki do oznaczania gatunków i innych jednostek systematycznych roślin i zwierząt, zwykle na podstawie ich cech morfologicznych.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/klucze-do-oznaczania;3923117.html [dostęp: 31.10.2018]
5	Komunikacja społeczna	Proces wytwarzania, przekształcania i przekazywania informacji pomiędzy jednostkami, grupami i organizacjami społecznymi, mający na celu dynamiczne kształtowanie, modyfikację bądź zmianę wiedzy, postaw i zachowań w kierunku zgodnym z wartościami i interesami oddziałujących na nie podmiotów.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Kalinowska A., Lenart W.: Wybrane zagadnienia z ekologii i ochrony środowiska. Teoria i praktyka zrównoważonego rozwoju. Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym, 2007

6	Ścieżka dydaktyczna	Trasa pokonywana najczęściej pieszo w celach edukacyjnych. Umożliwia poznanie najciekawszych obiektów historycznych, przyrodniczych i kulturowych na danym terenie. Ścieżki uwrażliwiają na piękno przyrody, rozwijają i wzbogacają kulturę turystyczną, pozwalają pogłębić wiedzę na temat przyrody.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://szkolnictwo.pl/index.php?id=PU2817 [dostęp: 31.10.2018]
7	Zasoby przyrody	Inaczej: zasoby naturalne lub bogactwa naturalne. Wszystkie składniki materii i energii, wykorzystywane przez człowieka w toku jego funkcjonowania i rozwoju.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: https://www.ekologia.pl/wiedza/slovniki/leksykon-ekologii-i-ochrony-srodowiska/zasoby-przyrody [dostęp: 31.10.2018]
8	Zielona szkoła	Kilkudniowy wyjazd edukacyjno-wypoczynkowy organizowany przez szkołę w ciągu roku szkolnego.	https://sjp.pwn.pl/slovniki/zielona%20szko%C5%82a.html [dostęp: 31.10.2018]
9	Zrównoważony rozwój	Rozwój, który zapewnia zaspokojenie potrzeb obecnych pokoleń, nie przekreślając możliwości zaspokojenia potrzeb pokoleń następnych.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: Kalinowska A., Lenart W.: Wybrane zagadnienia z ekologii i ochrony środowiska. Teoria i praktyka zrównoważonego rozwoju. Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym, 2007

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.